

Уляна КОЗІЙ

здобувачка освітньо-наукової програми
«Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник - д.е.н., професор,
завідувач кафедри менеджменту, публічного
управління та персоналу ЗУНУ
Михайло ШКІЛЬНЯК

РОЗВИТОК ОСВІТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну та початок воєнних дій негативно вплинуло на усіх без винятку сфер життєдіяльності територіальних громад, зокрема на сферу освіти. Найбільшим викликом в даній сфері було те, що чимала кількість педагогічних працівників вимушені були тимчасово покинути власне місце перебування та виїхати за кордон. Суттєвою проблемою сучасності виступає забезпечення освітніх закладів педагогічними працівниками в тих територіальних громадах, на території яких ведуться активні воєнні дії. Вагома частка педагогічних працівників через різноманітні причини перервали трудові договори із освітніми закладами. На даний час в Україні є територіальні громади без жодного педагогічного працівника, але по завершенні війни вони згодні повернутися до своєї трудової діяльності.

Варто зазначити, що відповідно до ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], в територіальних громадах всі питання вирішуються сільськими, селищними, міськими радами виключно на їх пленарних засіданнях. Це означає, що всі питання вирішуються колегіально шляхом голосування і встановлення особистої відповідальності депутатів за прийняті рішення. Тому, в кожній окремій територіальній громаді створюється власна структура виконавчих органів ради і визначається загальна чисельність апарату ради та її виконавчих органів і витрати на їх утримання. Серед таких структур виконавчих органів ради є й органи управління освітою в територіальних громадах:

– департаменти освіти (освіти і науки у містах Київ і Севастополь) виконавчого органу міської ради, там де центром у територіальних громад є місто;

– управління освіти апарату селищної ради – там, де центром у територіальних громадах є селище;

– відділи освіти апарату сільської ради там, де центром у територіальних громадах є селище[1, с. 41].

Основні повноваження органів місцевого самоврядування у сфері

управління освітою визначені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], і стосуються:

- управління закладами освіти, які належать територіальним громадам, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

- забезпечення здобуття повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти у державних і комунальних закладах освіти, створення необхідних умов для виховання дітей та молоді, розвитку їхніх здібностей, трудового навчання, професійної орієнтації, продуктивної праці учнів, сприяння діяльності дошкільних та позашкільних закладів освіти;

- створення при загальноосвітніх навчальних закладах комунальної власності фонду загальнообов'язкового навчання за рахунок коштів місцевого бюджету, залучених з цією метою на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також коштів населення, інших джерел;

- забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності освіти на відповідній території, можливості отримання освіти державною мовою;

- забезпечення розвитку всіх видів освіти, розвитку і вдосконалення мережі освітніх закладів усіх форм власності [3].

Такий підхід до функціонування органів публічного управління освітою й освітніми закладами в територіальних громадах дозволяє дві групи управлінських функцій, які вони здійснюють: адміністративні, що ґрунтуються на загальній теорії управління соціальними системами, до яких відноситься, зокрема й територіальні громади та її структурні елементи, й освітні, які ґрунтуються на сучасних вимогах держави і суспільства, зокрема ті що забезпечують реалізацію принципів лідерства і професіоналізму їх керівників, стандартизацію і формування співробітництва у громаді [1, с. 42].

У західних регіонах України та в країнах Європи, де перебуває багато вимушених українських переселенців, створюється мережа освітніх хабів. Метою формування такої мережі є психологічне розвантаження переміщених осіб, створення умов для набуття ними нових професійних навичок. Зокрема, це реалізується через можливість відвідування тематичних короткотермінових курсів і тренінгів, які допомагають емоційно вільніше почуватися в новому середовищі, удосконалювати навички української, англійської мов, отримати новий професійний досвід. Першим став Освітній хаб Хмельниччини, що реалізовано спільно із Хмельницькою обласною державною адміністрацією. На сьогодні відкрито такі локальні хаби:

1. Освітній хаб Кам'янця-Подільського Хмельницької області;
2. Освітній хаб територіальної громади міста Хмельницького;
3. Освітній хаб Шепетівки Хмельницької області;
4. Освітній хаб Нетішинської міської територіальної громади;
5. Освітній хаб Полонщини;
6. Освітній хаб Старосинявщини;
7. Освітній Хаб Дунаєвеччини – Комунальна установа Дунаєвецької міської ради «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»;
8. Освітній хаб Управління освіти виконавчого комітету Славутської міської ради;
9. Освітній хаб. Діти – Департамент освіти, науки, молоді та спорту [2].

Таким чином, управління освітою у територіальних громадах є своєрідним комплексом взаємодії організації та інститутів, а також виступає складовим елементом системи публічного управління в цілому. Як було зазначено вище, війна негативно вплинула на розвиток освіти в територіальних громадах в Україні, тому на даний час необхідно розробляти заходи для його покращення у післявоєнних умовах, пов'язаних із, наприклад, чітким розподілом повноважень між суб'єктами публічного управління; покращенні ефективності територіальних громад в сфері управління освітою; впровадженням передових управлінських засобів управління освітою в роботу публічних органів влади; налагодженні ефективних взаємовідносин між публічними органами влади та громадських організацій під час розробки та реалізації управлінських засобів, розв'язання актуальних проблем розвитку освіти; врахуванням особливостей розвитку територіальної громади в процесі розробки системи управління освітою; організацією територіальними громадами пошуку напрямів та інструментів, які зможуть вивести систему освіти з кризового стану та забезпечити її активний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Даниленко Л., Ларіна Н. Забезпечення публічного управління закладами освіти в територіальних громадах. Аспекти публічного управління. 2022. № 10(4). С. 39-45.
2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn_serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho_stanu.22.08.2022.pdf.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.